

به نام آنکه فرصت داد ما را

نخستین کارگاه آموزشی

اجرای درس پروژه (کارنمای معلمی) در تربیت معلم

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

تهران: اول اسفند ۱۳۹۴

سازمان مرکزی دانشگاه

مقدمه

درس «پروژه» یا «کارنمای معلمی» دارای ارزش بنیادین در رویکرد جدید تربیت معلم است. این درس «حلقه پیوند تجارب» برای کسب «شایستگی معلم شدن» است. این حلقه وصل، پیوند گذشته با حال است که ایده‌ای برای آینده می‌سازد. در فرصت‌هایی که درس پروژه فراهم می‌کند، بناست شخصی که معلمی کردن را برگزیده و در دوره‌های مربوط به کسب تجارب آن شرکت کرده، فرصتی به دست آورد که به تامل در عمل خویش بنشیند و شدن خود را به تصویر کشد و از بودن خود در آرمان‌هایش برای آینده، سخن به میان آورد. پروژه، فرصتی است برای گذار از گذشته در جهت استقرار در آینده؛ هرچند که در عمل فقط چشم به استقرار است و همه چیز در بی‌قراری، معنا می‌یابد.

هر یک از کسانی که به معلمی روی آورده‌اند، با ده‌ها خاطره قابل روایت مواجه بوده‌اند که به آنچه امروز در آن واقع شده‌اند، معنا می‌دهد و مفهوم جایگاه کنونی آنان را می‌سازد. روایت‌های آنان - فارغ از اینکه واقعی باشند یا نباشند - بر بودن و شدن آنان تاثیر دارد. آنچه در پروژه مطرح است، بازخوانی این روایت‌هاست تا فرصت مجدد تامل بر آنها برای شخص حاصل شود و برای فرصت جدید گفتگو با هم‌تایان و خبرگان (استادان) درباره آن روایت‌ها فراهم شود.

دوره چهارساله برنامه‌ریزی شده برای کسب شایستگی‌های معلمی، در گام پایانی خود نیازمند بازیافت «همبسته» اعمال پراکنده است. آنچه گذشته چه با نمره خوب همراه بوده و چه با نمره بد؛ چه با رفتار مقبول مواجه شده و چه با رفتار نامطلوب؛ چه با خوشی به سر رسیده و چه با ناخوشی؛ همه معطوف به آن بوده که از یک «نامعلم»، «معلم» پدید آید؛ تا عملی حرفه‌ای از او در موقعیت تربیتی صادر شود. فارغ از اینکه معلم شدن را امری اختیاری بدانیم یا خیر، لزوماً بروز عمل معلمی (معلمی کردن) را امری «گزیده» و اختیاری قلمداد می‌کنیم.

این موضوع را می‌توان اینگونه تشریح کرد که در پروژه، هر دانشجومعلم تلاش خواهد کرد تا با تامل در روایت‌های مکتوب و تجارب معمول خود به تشریح این موضوع بپردازد که «کدام تجربیات خاص، زمینه‌های مثبت یا منفی را برای معلم شدن او فراهم کرده‌اند؟» همچنین، این که چه تجربه‌ای از معلمان خود دارد، حایز توجه است. در ادامه، دانشجومعلم به تامل بر تجربه تحصیل خود می‌نشیند و آن را به طور عمیق، «تحلیل» می‌کند تا از زوایای پنهان آن، آگاه گردد و به تبیینی از افکار و اعمال خود دست یابد. اینکه اولاً «چه انتظاری از تحصیل معلمی در دانشگاه فرهنگیان داشته است» و ثانیاً «چه تجربه‌ای از تحصیل در دانشگاه با خود دارد؟»

البته این تجربه با دانش‌هایی که در این دوره تحصیلی ارائه گردیده، آمیخته شده‌اند. اینکه این دانش‌ها چه بوده و از چه موازینی سخن گفته‌اند و دانشجومعلم به چه بخش‌هایی از آنها اعتماد کرده، مهم است. پاسخ به این پرسش ضرورت دارد که «دانشجومعلم، اکنون معلمی کردن را چگونه تصویر می‌کند؟» این تصویرسازی بر اساس آمیختگی «تجربه» و «دانش مقبول»، صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر، پرسش این است که «آموزش‌های شنیده شده، معلمی کردن را چگونه تعریف کرده‌اند؟» و دانشجومعلم «کدام بخش از شنیده‌ها را قبول کرده و در جان خود وارد نموده است؟» در پایان، هر دانشجومعلم اعلام می‌کند که «من چگونه معلمی خواهم کرد؟» وقتی این «موضع» توسط یک فرد اتخاذ می‌شود، در واقع او بر اساس «اصولی» اعلام می‌کند که عمل خود را «چگونه» شکل خواهد داد. به عبارت دیگر، هر دانشجومعلم بر اساس «باورهای علمی» و «تجارب عملی» به «هویت حرفه‌ای» خود دست می‌یابد و به ترسیم آن می‌نشیند و بر آن «تأمل» می‌کند و با دیگران گفتگو می‌نماید تا در صورت نیاز به «بازسازی» آن اقدام کند.

پروژه، فرصت‌سازی برای ساخت مدون هویت حرفه‌ای دانشجومعلمی است که در راه عمل حرفه‌ای قرار گرفته و به زودی در موقعیت واقعی، به ایفای نقش معلمی می‌پردازد. آنچه او از عمل حرفه‌ای خود تنظیم می‌کند (به نگارش می‌آورد)، در درس پروژه فرصت می‌یابد تا با نظر و نقادی هم‌تایان و البته آموزشگران دارای تجربه قابل اعتماد (خبرگان)، به محک زده شود. دانشجومعلم در این فرصت‌ها، خود را در آینه «دیگری» و «خود» خواهد دید و انتظار آن است که:

آینه چون نقش تو بنمود راست

خود شکن آینه شکستن خطاست

این فرصت‌های «تدوین»، «تأمل»، «تعامل» و «تجدیدنظر»، توسط آموزشگر دارای شایستگی، هدایت می‌شود؛ تا دانشجومعلم بتواند به شیوه یک پژوهشگر حرفه‌ای و عملی، عمل نماید. این دانشجومعلمان پیش از این آموخته‌اند (یا باید می‌آموختند) که چگونه تجربیات خود را ثبت کنند (نگارش یا روایت‌نگاری) و مورد استفاده قرار دهند (روایت پژوهی)، چگونه در یک موقعیت کلاسی به پژوهش بپردازند (اقدام پژوهی) و چگونه درباره تدریس خود با دیگر هم‌تایان خود به بررسی بنشینند (درس پژوهی). این آموزش‌ها البته در فرصت‌های ذی‌قیمت «کارورزی» نیز تمرین شده‌اند. سه درس مذکور که در ذیل نام «پژوهش و توسعه حرفه‌ای» ارائه می‌شوند، فقط در خدمت آموزش پیش از خدمت نیستند؛ بلکه بیش از آن، برای تدارک شرایط استمرار یادگیری برای عمل حرفه‌ای، طراحی شده‌اند. پروژه، در خدمت کسب

تجربه آمیخته یادگیری حاصل از این دروس نیز هست. یعنی باید فرصت‌هایی را فراهم کند که پیوند سه درس پژوهش و توسعه حرفه‌ای و کارورزی، حاصل شود.

برای تحقق آنچه مطرح شد، پیش از این سرفصل و برنامه‌ای عرضه شده بود؛ که شرح آن در جدول ۱ ارائه گردیده است؛ سرفصلی که اکنون لازم است در آن بازنگری شود.

جدول ۱: سرفصل قبلی درس پروژه دوره کارشناسی علوم تربیتی با گرایش آموزش ابتدایی

سرفصل درس «پروژه»				
۱- معرفی درس و منطق آن				
<p>در هر دوره آموزشی، سطح عالی مورد انتظار این است که یادگیرنده بتواند با درونی و نهادینه‌سازی دانش اندوخته شده، آن را در قالب دانش کاربردی برای حل مسائل، بهبود امور و تولید کالاها و خدمات مورد نیاز در حوزه تخصصی خود تجسم بخشد. گنجاندن درس پروژه پایانی در برنامه درسی تربیت معلم می‌تواند زمینه لازم برای انجام پژوهش روایتی که حاصل ثبت و واکاوی تجربیات در طول دوره آموزشی دانشجو است، کمک کند تا با برقراری پیوند میان نظر و عمل به مطالعه حرفه‌ای خود در حوزه تولید دانش، حل مسائل گریبانگیر و ساخت محصولات آموزشی بپردازند و در فرایندی تأمل برای عمل، به هنگام عمل و پس از عمل قرار گرفته و در آینده حرفه‌ای خود به طور مستمر به فراگیری روش کار، چگونگی اخذ بازخورد، اصلاح و تکمیل پژوهش یا اثر و محصول آموزشی مورد نظر خود بپردازند.</p> <p>انتظار می‌رود این درس نگرش و کنش دانشجو معلمان را در انجام عمل فکورانه گسترش داده و به دانشجو معلم کمک کند تا سطح توانمندی خود را در کاربست نظریه‌های آموزش و یادگیری با استفاده از دانش‌های نظری و مهارت‌های کسب شده در درس‌های مختلف به ویژه اقدام پژوهی، درس پژوهی و کارورزی به صورت فردی و یا گروهی تکمیل کند. در این راستا دانشجو باید با استفاده از تجارب کسب شده بتواند ایده، نیاز یا مساله‌ای را که در طول دوره آموزشی (خصوصاً کارورزی) با آن مواجه بوده را در قالب یک طرح پژوهش روایتی طراحی، اجرا و از یافته‌های آن در پایان دوره دفاع نماید.</p>				
مشخصات درس	نام درس: پروژه (کارنمای معلمی)			
نوع درس : پروژه	اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: با استفاده از تجربیات ثبت شده و واکاوی آن در طول آموزش و عمل حرفه‌ای خود (کارورزی) مسئله آموزشی/ تربیتی را در سطح مدرسه انتخاب و با استفاده از درس پژوهی/ اقدام پژوهی آن را طراحی اجرا نموده و یافته‌های خود را در قالب پژوهش روایتی ارائه و از آن دفاع نماید.			
تعداد واحد : ۳				
زمان درس: ۱۹۲ ساعت				
پیش نیاز ها:				
-پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۱				
کارورزی ۴				
نحوه تدریس : راهنمایی در حین عمل				
شایستگی اساسی:				
<i>CK& PCK</i>				
کد:				
۱-۲ & ۲-۱ & ۳-۳ & ۳-۴				
ملک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	طراحی و تدوین طرح
طراحی و تدوین طرح	در طرح تدوین شده مسئله شناسایی شده در موقعیت واقعی مدرسه/ کلاس درس تبیین شده و فرآیند مطالعه موقعیت واقعی، روش‌های گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل اطلاعات به نحوی که اعتبار یافته‌ها را مشخص نماید توضیح داده نشده.	در طرح تدوین شده مسئله شناسایی شده در موقعیت واقعی مدرسه/ کلاس درس تبیین شده و فرآیند مطالعه موقعیت واقعی، روش‌های گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل اطلاعات به نحوی که اعتبار یافته‌ها را مشخص نماید توضیح داده شده.	در طرح تدوین شده مسئله شناسایی شده در موقعیت واقعی مدرسه/ کلاس درس تبیین شده و فرآیند مطالعه موقعیت واقعی، روش‌های گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل اطلاعات به نحوی که اعتبار یافته‌ها را مشخص نماید توضیح داده شده.	در طرح تدوین شده مسئله شناسایی شده در موقعیت واقعی مدرسه/ کلاس درس تبیین شده و فرآیند مطالعه موقعیت واقعی، روش‌های گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل اطلاعات به نحوی که اعتبار یافته‌ها را مشخص نماید توضیح داده شده.

<p>توانسته است تجربیات حاصل از مطالعه را با استفاده از روش های تحلیل ساختاری تحلیل کند و تفسیر خود از یافته ها را به کمک روش های مختلف معتبر نماید.</p>	<p>توانسته است تجربیات حاصل از مطالعه را با استفاده از روش های تحلیل ساختاری تحلیل کند و یافته های را به کمک نقل قول ها معتبر نماید.</p>	<p>تحلیل و تفسیر تجربیات انجام شده اما مراحل تحلیل ساختاری رعایت نشده و برای نظام دادن به اطلاعات، داده سازی صورت گرفته است.</p>	<p>تحلیل و اعتبار یابی</p>
<p>در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و مکان و من های مختلف را به نمایش گذاشته و توانسته به کمک بازگویی دوباره روایت (ساختن صحنه و پیرنگ روایی) به پرسش های پژوهش پاسخ دهد.</p>	<p>در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان من های مختلف، را به نمایش گذارد و به پرسش های پژوهش پاسخ دهد.</p>	<p>در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان را به نمایش گذاشته است اما این رابطه منجر به پاسخ دادن به پرسش های پژوهش نشده است.</p>	<p>گزارش</p>
<p>از اعتماد به نفس بالایی برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار است و می تواند نظم منطقی را میان ایده ها و پرسش های پژوهش برقرار نماید و به پرسش های طرح شده در جریان دفاع با استفاده از یافته های پژوهش پاسخ های مستدل و قابل دفاع ارائه نماید.</p>	<p>از اعتماد به نفس کافی برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار است و می تواند نظم منطقی را میان ایده ها و پرسش های پژوهش برقرار نماید و پاسخ به پرسش های طرح شده در جریان دفاع متکی بر یافته های پژوهش است.</p>	<p>از اعتماد به نفس برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار نیست و نظم منطقی میان معرفی ایده ها حفظ رابطه علت و معلولی میان یافته ها و پرسش های پژوهش در ارائه مشاهده نمی شود.</p>	<p>ارائه و دفاع</p>

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

با توجه به ماهیت درس پروژه، فرصت های یادگیری مبتنی بر آموزش های ارائه شده در سرفصل پژوهش روایتی است و دانشجوی باید با توجه به مسئله شناسایی شده در موقعیت واقعی مدرسه/ کلاس درس در پایان برنامه کارورزی نسبت به تنظیم طرح پژوهش، شناسایی منابع اطلاعاتی، جمع آوری اطلاعات و تحلیل و تفسیر اطلاعات و ارائه یافته ها بر مبنای ساختار طرح های پژوهش روایتی اقدام نماید. این طرح زیر نظر استاد راهنما اجرا و نتایج آن برای دفاع در جلسه پایان دوره آماده می گردد.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای اصلی شامل حل مساله، نقادی و پژوهش است. هدف اصلی در این درس، انجام پژوهش یا تولید اثر و محصول آموزشی توسط دانشجویان تحت نظارت و راهنمایی استاد است. بدین منظور هر یک از دانشجویان به صورت فردی، به انتخاب مسئله متناسب با رشته آموزشی خود و تدوین پیشنهاد کامل و اجرای آن می پردازند و گزارش کار خود در هر مرحله را به استاد یا گروه ارزشیابی ارائه داده و به صورت حضوری و غیر حضوری از نقد و مشارکت آنها برای اصلاح و تولید اثر و محصول نهایی استفاده می کنند. این اثر باید در جلسه دفاع توسط دانشجو ارائه و از آن دفاع شود.

۴- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی در این درس، فرایندی مبتنی بر مشارکت است. در بدو امر یک گروه ارزشیابی تشکیل می شود که در آن استاد راهنما، استاد مشاور و شخص دانشجو و مسئول گروه/ معاون آموزشی نسبت به بررسی طرح و تصویب اقدام می نمایند. این گروه مسئولیت نظارت بر اجرای طرح را بر عهده دارند. با توجه به ویژگی های درس پروژه و حجم کار بالای استاد در راهنمایی و نظارت مستمر بر فعالیت دانشجویان، تعداد دانشجویان برای هر استاد حداکثر ۵ نفر خواهد بود. در دوره های متوسطه این تعداد با تعیین استاد راهنما و مشاور می تواند به ۸ نفر افزایش یابد. توصیه می شود استاد راهنما از میان اساتید دارنده مدرک تحصیلی در رشته علوم تربیتی و مشاور متخصص موضوعی رشته مورد نظر باشند. صدور مدرک پایان دوره وابسته به دفاع دانشجو از پروژه پایانی است و مقیاس آن کسب ۷۰٪ نمره می باشد.

به هنگام اجرای درس پروژه در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بسیاری از مدیران گروه‌های آموزشی و روسای پردیس‌ها به ارائه مشکلات اجرایی درس پروژه بر اساس سرفصل مذکور (جدول ۱) اقدام کردند. این مباحث به شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه منتقل شد و شورا به طور خاص در جلسه مورخ ۱۳۹۴/۰۸/۰۵ به بررسی موضوع اقدام کرد و به شرحی که طی بخشنامه شماره ۱۱۶۴۹/۳۰۰ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۰۹ اعلام شده است، تصمیم‌گیری کرد. بدین ترتیب در سرفصل و اجرای درس پروژه تجدیدنظر شد. بر اساس تجدیدنظر مذکور، چند تغییر مهم در درس پروژه اعمال شد:

- ۱- اجرای درس پروژه به صورت گروهی (در گروه‌های ۱۰-۱۵) مصوب شد.
- ۲- تمرکز درس پروژه از یک پژوهش مستقل مبتنی بر مساله‌های عام حوزه تعلیم و تربیت، به تدوین خاص تجربیات و فلسفه معلمی تغییر کرد.
- ۳- تصویب طرحنامه پژوهش (توسط گروه‌های آموزشی یا غیر آن) و «مردودی» در درس از دستور کار خارج شد و مقرر شد دانشجوی معلم فرصت یابند گزارش تجربیات خود را که بر اساس شرح این راهنما تهیه می‌شود، آن قدر بازنگری و اصلاح کند تا مورد قبول استاد درس قرار گیرد و بعد به استاد تحویل نماید. باوجوداین، کیفیت گزارش‌های تهیه شده، مبنای تفاوت نمرات خواهد بود.
- ۴- مقرر شد ساختار گزارش پایانی درس پروژه از ساختارهای معمول خارج و بر اساس موازین تازه‌ای تنظیم گردد. در این متن، راهنمایی برای تولید گزارش مورد نظر ارائه می‌شود.
- ۵- مقرر شد همه گزارش‌های دانشجوی معلمان در سایت دانشگاه با اعلام مشخصات دانشجو و استاد راهنما منتشر شود. درباره اینکه آیا دسترسی عمومی باشد یا خصوصی و اینکه دسترسی به مشخصات دانشجو و استاد راهنما برای همگان مجاز باشد یا خیر، شورای آموزشی دانشگاه تصمیم‌گیری خواهد کرد.

این مصوبات منجر به تولید سرفصل جدید درس پروژه به شرح جدول ۲ گردید.

جدول ۲: سرفصل جدید درس کارنمای معلمی دوره کارشناسی علوم تربیتی با گرایش آموزش ابتدایی

سرفصل درس «کارنمای معلمی» (پروژه)

۱- معرفی درس و منطق آن

در آموزش حرفه‌ای، سطح عالی مورد انتظار این است که یادگیرنده بتواند با درونی نمودن دانش کسب شده، آن را در قالب دانش کاربردی برای شناسایی، صورت‌بندی و حل مسائل و ارائه خدمات اثربخش در حوزه عمل تخصصی خود تجسم بخشد. انجام پروژه پایانی در برنامه تربیت معلم با تکیه بر **پژوهش روایتی** (از نوع خودکاوی روایتی)^۱ امکان به تصویر کشیدن "من حرفه‌ای" با نگاه ژرف، تاملی و همه‌جانبه به تجارب کسب شده (زیسته) اعم از نظری و عملی در طول دوره تربیت معلم و ارایه روایت شخصی از سایه روشن‌های دانشی، منشی و مهارتی حرفه معلمی، بصیرت‌ها و ابهامات معلمی، قوت‌ها و ضعف‌های ادراک شده را به دانش آموخته تربیت معلم می‌دهد. دانش و یافته‌های حاصل از این پژوهش برای ورود به عرصه خدمت حرفه‌ای رهاوردی قابل اتکاست که به پشتوانه آن برنامه‌ریزی برای نیل به آینده حرفه‌ای متاملانه، پویا و بالنده ممکن می‌شود. انتظار می‌رود این درس (پروژه)، شایستگی دانشجویان را در انجام عمل فکورانه (تاملی) ارتقاء داده و کمک نماید تا این شایستگی در طول حیات حرفه‌ای آنان هم بروز و ظهور داشته باشد.

نام درس: کارنمای معلمی (پروژه)				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: دانشجویان با واکاوی، تحلیل و تفسیر تجربه‌های روایت شده در طول دوره آموزش حرفه‌ای و سایر تجربیات روایت نشده (تجربیات پیشین)، با استفاده روشمند از خودکاوی روایتی، تجربیات متنوع و پراکنده خود را در قالب روایت در برگیرنده ای از "من حرفه‌ای" به رشته تحریر درآورده و از آن در جلسه گروهی دفاع نمایند.				نام درس: کارنمای معلمی (پروژه) تعداد واحد: ۳ زمان درس: به تشخیص استاد پیش نیازها: پژوهش و توسعه حرفه‌ای ۱ و کارورزی ۴ نحوه تدریس: راهنمایی در حین عمل
				شایستگی اساسی: CK&PCK کد: ۱-۲ & ۲-۱ & ۳-۳ & ۳-۴
ملاک‌ها	سطح ۱	سطح ۲	سطح ۳	
من حرفه‌ای	توانسته است روایت‌های خود را به گونه‌ای سازماندهی کند که زاوید دید یا جهت‌گیری‌های او را بدون پرداخت به جزئیات در ابعاد مختلف عمل حرفه‌ای (روش تدریس، سنجش، مدیریت کلاس و...) به تصویر بکشد.	توانسته است تجربیات خود را در ابعاد مختلف عمل حرفه‌ای به تصویر بکشد و تأثیر آن را بر یادگیری خود، دانش آموزان و همقطاران تبیین کند.	در سازماندهی تجربیات خود ابعاد عمل حرفه‌ای (روش تدریس، سنجش، مدیریت کلاس و...) را در پیوند با یکدیگر و به صورت سازمان یافته به تصویر کشیده است به گونه‌ای که تأثیر و تأثیر متقابل ابعاد بر یکدیگر و مجموعاً بر یادگیری خود، دانش آموزان و همقطاران به وضوح به تصویر کشیده شده است.	
قابلیت‌ها/ توانایی‌ها	در تحلیل و تفسیر تجربیات خود (از گذشته تا حال) توانسته برخی قابلیت‌های شخصی خود را که بر عمل حرفه‌ای او در آینده تأثیر گذار می باشد را شناسایی کرده اما نتوانسته پرسش‌های فراروی خود و نحوه پاسخ به آن‌ها را بر اساس تجربیات کسب شده تبیین کند.	در تحلیل و تفسیر تجربیات خود (از گذشته تا حال) توانسته قابلیت‌های شخصی خود را که بر عمل حرفه‌ای او در آینده تأثیر گذار می باشد را شناسایی کرده به پرسش‌های فراروی خود بر اساس تجربیات کسب شده پاسخ دهد.	در تحلیل و تفسیر تجربیات خود (از گذشته تا حال) توانسته قابلیت‌های خود به عنوان یک یادگیرنده، آموزشگر و عضوی از یک گروه حرفه‌ای را تبیین کند، و پرسش‌های فراروی خود را با توجه به تجربیات کسب شده و نوع نقش‌ها مطرح و به آن‌ها پاسخ دهد، به گونه‌ای که مسیر آینده حرفه‌ای خود را به روشنی تبیین نماید.	

^۱ - narrative self-study

<p>در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را دریافت نمودن حرکت خواننده، میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان و من های مختلف را به نمایش گذاشته و توانسته به کمک بازگویی دوباره روایت (ساختن صحنه و پیرنگ) و با پاسخ به پرسش های پژوهش، بصیرت حرفه ای خود را با صورت بندی جدید در قالب دانش کاربردی به نمایش بگذارد.</p>	<p>در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان و من های مختلف، را به نمایش گذارد و به پرسش های پژوهش پاسخ دهد.</p>	<p>در متن پژوهشی درکی از کل و ارتباط آن با جزئیات را برای قابل دریافت نمودن حرکت خواننده، میان گذشته، حال و آینده، و ارتباط زمان و مکان را به نمایش گذاشته است اما این رابطه منجر به پاسخ دادن به پرسش های پژوهش نشده است.</p>	<p>خودکاوی روایتی</p>
<p>از اعتماد به نفس بالایی برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار است و می تواند نظم منطقی را میان ایده ها و پرسش های پژوهش برقرار نماید و پرسش های طرح شده در جریان دفاع با استفاده از یافته های پژوهش پاسخ های مستدل و قابل دفاع ارائه نماید و چگونگی طی مسیر حرفه در آینده را با تکیه بر تجربیات کسب شده روشن کند.</p>	<p>از اعتماد به نفس کافی برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار است و می تواند نظم منطقی را میان ایده ها و پرسش های پژوهش برقرار نماید و پاسخ به پرسش های طرح شده در جریان دفاع متکی بر یافته های پژوهش است و تصویر روشنی از توانایی های حرفه ای او را منعکس می کند.</p>	<p>از اعتماد به نفس برای دفاع از یافته های پژوهش برخوردار نیست و نظم منطقی میان معرفی ایده ها حفظ رابطه علت و معلولی میان یافته ها و پرسش های پژوهش در ارائه مشاهده نمی شود.</p>	<p>ارائه و دفاع</p>

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ماهیت درس پروژه از نوع خودکاوی روایتی و متکی بر مجموعه تجربیات کسب شده در طول دوره آموزشی و تجربیات پیشین دانشجومعلم و فرصت های یادگیری مبتنی بر آموزش های ارائه شده در سرفصل درس پژوهش روایتی است، دانشجو باید با توجه به مجموعه تجربیات خود (تجربیات پیشین، دوره کارورزی و سایر تجربیات کسب شده در طول دوره تحصیلی) نسبت به تنظیم طرح پژوهشی (خودکاوی روایتی)، شناسایی منابع اطلاعاتی، جمع آوری اطلاعات و تحلیل و تفسیر اطلاعات، آزمون اعتبار یافته ها اقدام کند و نسبت به ارائه گزارش خود در قالب گزارش پژوهش روایتی از نوع خودکاوی روایتی اقدام نماید. این طرح زیر نظر استاد راهنما اجرا و نتایج آن برای دفاع در جلسه پایان دوره آماده می گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری چگونگی هدایت درس

راهبردهای اصلی شامل حل مساله، تفکر تأملی، تفکر نقاد و پژوهش است. هدف اصلی در این درس این است که دانشجومعلم یافته های حاصل از تجربیات خود را صورتبندی نموده و در قالب دانش کاربردی ارائه نماید. در فرایند عمل، اقداماتی به شرح زیر به انجام می رسد:

- تهیه فهرستی از کلیه تجربیات، گزارش ها، دست نوشته ها، یادداشت های شخصی، خاطرات، تصاویر، فیلم های تدریس، تولیدات فیزیکی و... در طول دوره تحصیلی (این مطالب می تواند مربوط به دوره تحصیلات مدرسه ای نیز باشد) و ترسیم آن در قالب نقشه ذهنی (*mind map*).
- ایجاد شرایط برای آنکه دستاوردها و تجارب دانشجومعلم بر اساس یک روال منطقی مثل روند زمانی، چالش ها و پرسش هایی که دانشجومعلم با آن روبرو بوده است یا ذهن او را به خود مشغول کرده است و... تنظیم شود.
- فرصت سازی برای مرور و مرور دوباره تمام داده های جمع آوری شده از تجربیات و حاشیه نویسی بر آن بر اساس دریافت ها، احساسات، قضاوت ها و... توسط دانشجومعلم. (یادداشت هایی که در این مرحله نوشته می شود، در مرحله تحلیل و تفسیر به دانشجومعلم کمک می کند. توصیه می شود این کار با فاصله زمانی دست کم یک روز انجام گیرد).
- درخواست مراجعه مجدد به همتایان (دانشجومعلمان)، معلمان راهنمای دروس کارورزی، آموزشگران دروس دوره تحصیلی و حتی دوره مدرسه، همکلاس های قبلی یا سایر کسانی که در طول دوران تحصیل با آن ها سروکار داشته اند. این گفتگوها باید در خدمت به تصویر کشیدن من حرفه ای و یافتن تصویری شفاف تر از من حرفه ای باشند. (این مراجعات می تواند به صورت غیررسمی باشد و موضوع گفتگو، یادداشت های شخصی دانشجومعلم یا پرسش ها و چالش هایی باشد که با آن روبرو شده است. توصیه می شود فضای گفتگو به صورتی تنظیم گردد که امکان نقادی و نه ارزیابی را تدارک ببیند). این گفتگوها بهتر است در دو مرحله

صورت بگیرد: یکبار قبل از تحلیل و تفسیر تجربیات و در مرحله دوم پس از دستیابی به یافته‌های و به منظور اعتبارسنجی یافته‌های پژوهش.

۵. کمک به مشخص نمودن پرسش‌هایی برای به تصویر کشیدن من حرفه‌ای توسط دانشجومعلم؛ پرسش‌هایی که تصویر روشنی از هویت حرفه‌ای دانشجومعلم (مبتنی بر تجربیات کسب شده) را مهیا می‌کند و مسیر آینده او را به تصویر می‌کشد (نشان دادن آینده ممکن، آینده محتمل و آینده مطلوب و نحوه حرکت در این مسیر حرفه‌ای).

۶. زمینه‌سازی برای آنکه دانشجومعلم بتواند هر نوع تحلیل ممکن قابل دفاع و یا با طی فرآیند کدگذاری و تحلیل و تفسیر یافته‌های حاصل از روایت‌هایی که تدوین کرده به شرح مطرح در دروس کارورزی، روایت‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده را برای تنظیم گزارش «تجربیات»، «دانشها» و «آرمان‌ها» بکار گیرد و گزارش اولیه خود را تدوین کند.

۷. ایجاد فرصت برای بازخوانی‌های مکرر متن تدوین شده و گفتگوی بر سر آن و ایجاد فرصت برای ارائه گزارش به دیگر دانشجومعلمان و فرصت دادن برای بازتدوین گزارش. حرکت رفت و برگشتی از گذشته به حال و از حال به آینده حرفه‌ای در طول این بازبینی‌ها و نقادی‌ها لازم است.

۴- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی در این درس، فرایندی مبتنی بر مشارکت است. استاد درس، مسئول ارزشیابی عملکرد دانشجومعلم است. در این درس، مردودی مطرح نیست اما تنظیم گزارش نهایی بر اساس اصول باید به انجام رسد و استاد درس کیفیت آن را تایید نماید. ارائه گزارش در جلسات گروهی دانشجومعلمان صورت می‌گیرد و نقادی هر گزارش دست‌کم یک نوبت توسط سایر دانشجومعلمان انجام می‌شود. استاد درس بر اینکه این نقادی‌های گروهی در اصلاح گزارش نهایی بکار گرفته شود، نظارت می‌کند.

۵- ساختار گزارش پایانی کارنمای معلمی (گزارشی از نوع خودکاوی روایتی)

۱. **صفحه عنوان:** مشتمل بر: آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجومعلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال).

۲. **بسم الله الرحمن الرحيم (یا عناوین مشابه)**

۳. **صفحه تاییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجومعلم** (بر اساس فرمت دانشگاه)

۴. **تقدیرنامه** (در صورت تشخیص دانشجومعلم)

۵. **پیشگفتار** (در صورت تشخیص دانشجومعلم)

۶. **چکیده:** مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه که اصل یافته نویسنده را آشکار کند. در بالای چکیده، «عنوان» و در زیر آن «کلمات کلیدی» (۵-۷ کلمه/ مفهوم) ذکر می‌شود.

۷. **فهرست مطالب:** فهرست مطالب الزامی است و در صورت نیاز فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل‌ها، فهرست پیوست‌ها هم اضافه می‌شود. هر گونه نمونه سوال و یا تصویر و فیلم و غیره که به عنوان بخشی از تحلیل و تفسیر مورد استفاده قرار گرفته است به صورت پیوست در پایان گزارش و بعد از منابع قرار می‌گیرد.

۸. **متن اصلی گزارش:** متن گزارش نیازمند ساختار خاصی نیست. آنچه مطرح است، وجود مولفه‌های اصلی گزارش است. در این گزارش لازم است مولفه‌های زیر وجود داشته باشند؛ که اگر به همین ترتیب دنبال شوند می‌توانند ساختاری را شکل دهند:

مقدمات: شرحی از تجربیات زمینه‌ساز روی‌آوری به کار معلمی به زبانی برانگیزاننده برای شروع. این قسمت می‌تواند خود دارای عناوینی باشد یا می‌تواند به صورت یک متن پیوسته ارائه شود. آنچه مطرح است ارائه شرحی از انگیزه‌های ورود و تجارب مربوط به معلمی کردن دیگران است.

شرح تجارب تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم: این شرح نشان می‌دهد که بر دانشجومعلم در دوره تربیت معلم (در دانشگاه فرهنگیان) چه گذشته است. شرحی از ابتدا تا انتهای تحصیل. شرحی از آنچه «انتظار داشته»، از آنچه «با آن مواجه شده و در آن زیسته»، شرحی از «نوع نگاهی که به رخدادها واقع شده در فرایند تحصیل داشته»، شرحی از «تصمیماتی که اتخاذ کرده و اعمالی که به انجام رسانده»، شرحی از «آنچه در این جریان شنیده است (دانش ارائه شده)» و شرحی از «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)». این موضوعات اصولاً می‌توانند بر اساس مجموعه روایت‌ها، گزارش‌ها، دست‌نوشته‌ها، تولیدات، یادداشت‌های روزانه، کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد دانشجو، طرح‌های یادگیری، برگه‌های فعالیت یادگیری/آزمون دانش‌آموزان، تصاویر و سایر اطلاعات جمع‌آوری شده... در طول دوره تنظیم شوند و دانشجومعلم بهتر است به آنها استناد کند. باوجوداین، الزامی به ارائه مستندات نیست. آنچه مطرح و مقبول است، گزارش دانشجومعلم است.

تشریح معلمی کردن خود در آینده: وقتی دانشجومعلم به شرح تجارب علمی و عملی خود پرداخت، زمان آن می‌رسد که اعلام کند «بناست او چگونه معلمی کند؟» اینکه او چگونه معلمی می‌کند دارای چهار وجه اساسی است: اول اینکه «چه باورهایی درباره یادگیری و آموزش دارد». دوم آنکه «خود را به رعایت چه اصولی یا چه نظریه‌هایی در معلمی کردن متعهد می‌داند». سوم آنکه «چه آرمان‌هایی را برای معلمی کردن خود لحاظ کرده است». و چهارم آنکه

«عمل معلمی را در موقعیت‌های واقعی با چه چالش‌هایی مواجه می‌بیند». شرح اینکه «او چگونه با چالش‌ها مواجه می‌شود»، موضوع ارزشمندی است.

تعهدات حرفه‌ای دانشجومعلم: آنچه دانشجومعلم تا اینجا می‌گوید، شرحی است از تجربه و آرمان. اما معلمی کردن نیازمند «تعالی مستمر» است. این موضوع نیازمند آن است که دانشجومعلم از اکنون به آینده‌ای متفاوت هم عنایت داشته باشد. شرح اینکه او چه طریقی را برای بهسازی مستمر خود برگزیده است و چگونه به عنوان یک «یادگیرنده مادام‌العمر» عمل خواهد کرد، در اینجا می‌آید.

۹. منابع: به طور کلی ممکن است شخص از هیچ منبعی استفاده نکند؛ اما اگر دانشجومعلم از منابعی بهره گرفت، معرفی آنها بر اساس سبک APA ضروری است.

۱۰. پیوست‌ها: آنچه در ارتباط با این گزارش است و به فهم یا اعتبار آن کمک می‌کند اما ارائه آن در متن گزارش ممکن نیست، در پیوست قرار می‌گیرد.

نکات اساسی برای نگارش گزارش نهایی کارنمای معلمی

- ۱- هر گزارش، به عنوان «سند» تولیدی دانشجومعلم است که نسبت به تمام مفاد آن، متعهد است.
- ۲- هر گزارش، تحت یک «عنوان» منتشر می‌شود؛ عنوانی خلاقانه برای نشان دان محتوای آن.
- ۳- نگارش گزارش با رعایت قواعد نگارشی و ویرایشی زبان فارسی، انجام می‌شود.
- ۴- حجم پیش‌بینی شده گزارش، در تمام گزارش‌ها رعایت می‌گردد.
- ۵- در همه گزارش‌ها از خط «بی نازنین» با اندازه ۱۴ برای متن و از همان خط به صورت «برجسته» برای عناوین استفاده می‌شود.
- ۶- متن گزارش با رعایت اصول «تایپ»، تایپ می‌گردد.
- ۷- اصول زیبایی در تنظیم متن نهایی، رعایت می‌شود.
- ۸- در نگارش متن، اصول اخلاقی و ارزش‌های اجتماعی و دینی لحاظ و رعایت می‌شود.
- ۹- از هر گزارش فقط سه نسخه برای «پردیس»، «استاد راهنما» و «دانشجومعلم»، منتشر می‌شود.
- ۱۰- بارگذاری گزارش نهایی در پورتال دانشگاه، توسط دانشجومعلم انجام می‌شود و کد اختصاص یافته به گزارش، در متن منتشر شده قید می‌گردد.

ساختار پیشنهادی برای تنظیم گزارش نهایی درس کارنمای معلمی به شرح جدول ۳ است.

جدول ۳: ساختار گزارش نهایی کارنمای معلمی

مقدمات	
✓ صفحه عنوان: مشتمل بر: آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجومعلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال).	
✓ بسم الله الرحمن الرحيم	
✓ صفحه تاییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجومعلم	
✓ تقدیم نامه (در صورت لزوم)	
✓ پیشگفتار (در صورت لزوم)	
✓ چکیده و کلیدواژه‌ها: مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه	
✓ فهرست‌ها: فهرست مطالب، فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل‌ها، فهرست پیوست‌ها	
متن اصلی گزارش	
✓ مقدمه	
✓ شرح تجارب تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم:	
«انتظارات اولیه»،	
«تجارب زیسته»،	
«تحلیل از رخداد‌های واقع شده در فرایند تحصیل»،	
«تصمیمات اتخاذ شده و اعمال به انجام رسیده»،	
«آنچه شنیده شده (دانش ارائه شده)»	
«آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)»	
✓ تشریح معلمی کردن خود در آینده:	
« چگونگی معلمی کردن»	
« باورهای یادگیری و آموزش».	
« اصول یا نظریه‌های مبنایی برای معلمی کردن».	
«آرمان‌های معلمی کردن».	
«چالش‌های عمل معلمی در موقعیت‌های واقعی».	
«چگونگی مواجهه با چالش‌ها معلمی در موقعیت عمل».	
✓ تعهدات حرفه‌ای دانشجومعلم:	
منابع	
پیوست‌ها	

پایان